

ТАҚРИЗ

ба автореферати рисолаи Усмонзода Зариф Чумабой дар мавзуи “Ҳамкориҳои коллеҷ ва муассисаҳои фарҳанг-шарти мукамалгардонии ташаккули фарҳангии зебоипарастии донишҷӯён” барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои педагогӣ аз рӯйи ихтисоси 5.3.9. – Назария ва методикаи ташкили фаъолияти фарҳангӣ-иҷтимоӣ (педагогикаи иҷтимоӣ).

Дар рисолаи пешниҳодшуда муаллиф қайд менамояд, ки масъалаҳои ташаккули фарҳангии эстетикӣ насли наврас аз ҷумлаи масъалаҳои, ки аз он ҳалли мушкилоти ташаккули инсонӣ комил вобастагии зиҷ дорад. Бинобар ин, зарурияти муҳими тақмили системаи тарбияи эстетикӣ ба талаботи имрӯза мутобиқ намудани мазмун, шакл, методҳо ва воситаҳои таъсиррасонии он ба вуҷуд омадааст.

Инчунин, муаллиф қайд мекунад, ки шароитҳои педагогӣ ва имкониятҳои воқеии иҷтимоӣ-фарҳангӣ дар ташаккули фарҳангии зебоипарастӣ, бахусус, ҷавонон, заминаи моддӣ-техникӣ соҳаи иҷтимоӣ-фарҳангӣ дар шароити имрӯза ба таври бояду шояд истифода бурда намешавад, ки вазъи корҳои беруназаудиторӣ, фаъолияти муассисаҳои таҳсилоти иловагии кӯдакон ва наврасон низ талаботҳои маънавию эстетикӣ тарбиятгирандагонро ба таври бояду шояд қонъ намегардонанд, ки боиси ҷалби теъдоди камшумори онҳо гаштааст.

Ба ақидаи муаллифи рисола, ин ҳама, воқеан ҳам, дар оянда заминаи мусоидро барои эҳёи заминаҳои эстетикӣ ҳаёти маънавӣ, боло бардоштани сатҳи эстетикӣ онҳо таъмин карда наметавонад. Инчунин, ба ғайр аз ин, дар сатҳи зарурӣ коркард нашудани методикаи ташаккули фарҳангии эстетикӣ муҳассилин, таъмин карда натавонистани ҳамоҳангсозии нерӯҳои ниҳодҳои мухталифи давлатӣ, ҷамъиятӣ ва технологияҳои муосир дар қори тарғиби арзишҳои бадеӣ ва ҷалбнамоии насли наврас ба эҷодиёти иҷтимоӣ-фарҳангӣ ва боз дигар омилҳо низ садди роҳи мукамалгардонии корҳои тарбиявӣ-эстетикӣ гардидааст.

Аз ин лиҳоз, қайд кардан зарур аст, ки ҳалли ин ҳама вазифаҳои ҷиҳати боло бардоштани шуури эстетикӣ, истифодаи анъанаҳои бадеии халқ, ҷалби онҳо ба фаъолияти бадеӣ-эҷодӣ, таъмини неру ва рушди қобилиятҳои эҷодии ҷавонон ва аҳоли мусоидат менамоянд.

Фикрҳои дар боло овардаи муаллифи рисола аз он шаҳодат медиҳад, ки номувофиқатии иҷтимоӣ байни талаботи ҷомеа доир ба масъалаҳои дар заминаи принсипи ҳамгирӣ ба роҳ мондани тарбияи эстетикӣ донишҷӯён ва номувофиқатии назария ба амалия дар системаи корҳои тарбиявӣ-эстетикӣ ва иҷтимоӣ фарҳангӣ дар самти ташаккули

фарҳанги зебоипарастии донишҷӯён боиси интиҳоби мавзуи зерин гардидааст.

Ҳамин тавр, дар асоси далелҳои дар боло овардаи муаллиф қайд кардан лозим аст, ки тадқиқоти диссертатсионии Усмонзода Зариф Ҷумабой дар мавзуи “Ҳамкории коллеҷ ва муассисаҳои фарҳанг-шарти мукамалгардонии ташаккули фарҳанги зебоипарастии донишҷӯён” ба муаммои хеле муҳим ва мубрами илмҳои педагогикаи муосир бахшида шуда, дорои аҳамияти назарраси илмӣ-назариявӣ ва амалӣ мебошад.

Дар муқаддима мубрамии мавзуи таҳқиқоти илмӣ, мақсад, вазифа, объект, предмет, фарзия, вазифаҳои таҳқиқот асоснок карда шуда, наwgониҳои илмӣ, моҳияти назариявӣ ва амалии кор, санҷишҳои дурустии натиҷаҳои таҳқиқот ва нуқтаҳои асосии барои Ҳимоя пешниҳодшаванда дақиқ баррасӣ гардида, мавзуи таҳқиқоти илмӣ асоснок ва дастгоҳи илмӣ автореферати диссертатсия хеле хуб тарҳрезӣ гардидааст.

Рисолаи Усмонзода Зариф Ҷумабой дар мавзуи “Ҳамкории коллеҷ ва муассисаҳои фарҳанг-шарти мукамалгардонии ташаккули фарҳанги зебоипарастии донишҷӯён” аз муқаддима, се боб, хулоса, адабиёти истифодашуда иборат аст.

Дар боби якуми рисола «**Ташаккули фарҳанги зебоипарастии донишҷӯёни коллеҷҳо чун проблемаи иҷтимоӣ-педагогӣ**» муаллиф қайд мекунад, ки масъалаҳои ташаккули фарҳанги эстетикӣ насли наврас ва умуман, тарбияи эстетикӣ муҳассилин дар низоми таҳсилот ва фаъолияти иҷтимоӣ-фарҳангӣ мавриди таҳқиқ қарор дода шудааст.

Дар маҷмӯъ, дар ин боб аз мавқеи илмҳои педагогӣ, хусусиятҳои тарбияи эстетикӣ донишҷӯён мавриди баррасӣ ва таҳлил қарор дода шуда, вазъияти корҳои тарбиявӣ-эстетикӣ дар ҷумҳурии таҳқиқ ва проблемаи ҳамкории мутақобилаи коллеҷ ва муассисаҳои фарҳанг, шароитҳо ва роҳи механизмҳои беҳтарнамояи онҳо дар ташаккули фарҳанги эстетикӣ муайян гардида, хеле хуб натиҷагирӣ карда шудааст.

Дар зербоби аввали боби якум, ки «**Омӯзиши масъалаҳои назариявӣ ва амалии ташаккули фарҳанги зебоипарастии донишҷӯён дар педагогика**» номгузорӣ шудааст, омӯзиши масъалаҳои назариявӣ ва амалии ташаккули фарҳанги зебоипарастии донишҷӯён дар доираи асарҳои олимони тоҷик ва хориҷӣ, ки таҳқиқоти арзишмандеро анҷом доданд, инъикоси худро ёфтааст.

Дар зербоби дуюми боби якум - «**Хусусиятҳои ҳамкории мазмунӣ-технологии коллеҷҳо бо муассисаҳои фарҳанг дар ташаккули фарҳанги зебоипарастии донишҷӯён**» зикр мегардад, ки дар робита бо таҳқиқоти

муаллиф зери мафҳуми ташаккули фарҳанги эстетикӣ тамоми намуди фаъолияти инсонӣ бо андозаи муайян, ҳамчун маърифати эстетикӣ ва фаъолияти эстетикӣ ва ҷалбшавии шахс ба фаъолияти эстетикӣ, густариш ва ташаккули эстетикӣ фаҳмида шуда, арзишҳои шахсият марбут ба фаъолияти ӯ доништа мешавад. Дар ин фасл ҳамчунин порасоноҳо дар ин самти кор ошкор шуда, механизмҳои ҳамкориҳои коллеҷ ва муассисаҳои фарҳанг асоснок ва роҳу намудҳои он нишон дода шудаанд.

Боби дуюми диссертатсия ба «**Шароитҳои педагогӣ ва механизмҳои ҳамкориҳои мутақобилаи коллеҷ ва муассисаҳои фарҳанг дар ташаккули фарҳанги зебоипарастии донишҷӯён**», дарёфти роҳҳои нави тарбияи эстетикӣ донишҷӯён дар раванди ҳамкориҳои коллеҷ ва муассисаҳои фарҳанг ва ҷамъбасти таҷрибаи пешқадами ҳамкориҳои ин ду ниҳоди тарбиявӣ бахшида шудааст. Шартҳои педагогикаи ҳамкорӣ муайян шудаанд. Баъзе аз онҳо ҷиҳати ҳамкорӣ номбар шуданд. Онҳо чунинанд: “ҳамкорӣ ва робитаи мутақобилаи институтҳои гуногуни ҷомеа, ки “ҳамкориҳои педагогӣ”, “ҳамкориҳои омӯзгорон”, “ҳамкориҳои волидайн”- ро пешбинӣ менамояд”.

Бо истифода аз усулҳои таҳқиқотӣ ҳамкориҳои функционалии коллеҷ ва муассисаҳои фарҳанг дар ташаккули фарҳанги зебоипарастии донишҷӯён мавриди омӯзиш қарор дода шуда, дараҷаи азхудкунии арзишҳои эстетикӣ ва ҷалби онҳо ба фаъолияти эҷодиву бадеӣ таҳқиқ гардиданд. Инчунин, барномаи педагогӣ таҳия ва механизмҳои амалӣ гардонидани он муайян ва аз тариқи озмоиш самаранокии он мавриди санҷиш ва хулосабарорӣ қарор дода шудааст.

Дар боби сеюми диссертатсия «**Ташаккули маърифати зебоипарастӣ ва ҷалби донишҷӯён ба фаъолияти бадеӣ-эҷодӣ – шартҳои муҳимми ҳамкориҳои мутақобилаи педагогӣ (ҷамъбасти натиҷаҳои кори озмоишӣ - таҷрибавӣ)**» чунин масъалаҳо мавриди таҳлил ва баррасӣ қарор дода шуданд:

- барномаи таҳқиқотӣ оид ба омӯзиши мушкилоти ташаккули маърифати эстетикӣ омӯхта шуда, тибқи методҳои гуногуни таҳқиқотӣ хулосаҳои зарурӣ бароварда шудааст;

- дараҷаи азхудкунии арзишҳои эстетикӣ ва ҷалби онҳо ба фаъолияти эҷодиву бадеӣ таҳқиқ шуда, се гурӯҳ вобаста аз дараҷаи азхудкунии арзишҳои эстетикӣ ва ҷалби онҳо ба фаъолияти эҷодиву бадеӣ ҷудо карда шудааст;

- дар ин гурӯҳҳо мувофиқи сатҳи фаъолияти иштирок дар фаъолияти эстетикӣ вазифаҳо оид ба ташаккули фарҳанги эстетикӣ донишҷӯён муайян карда шудааст;

- механизмҳои амалӣ гардонидани барномаи педагогӣ ташаккули фарҳанги зебоипарастии донишҷӯён ошкор ва аз тариқи кори озмоишӣ-

таҷрибавӣ самаранокии он мавриди санҷишу хулосабарорӣ қарор дода шудааст.

-барномаи педагогии ташаккули фарҳанги зебоипарастии донишҷӯён дар раванди ҳамкории мутақобилаи коллеҷ бо муассисаҳои фарҳангӣ ва дигар ниҳодҳои иҷтимоӣ-фарҳангӣ аз таҳқиқоти озмоишӣ гузаронида, аз он натиҷагирӣ шудааст.

Дар зербоби дуюми боби сеюми диссертатсия – «**Ҳамкории коллеҷ ва муассисаҳои фарҳанг ҷиҳати ташаккули маърифати зебоипарастӣ ва ҷалби донишҷӯён бафаъолияти бадеӣ-эҷодӣ**» натиҷаҳои кори озмоишӣ-таҳқиқотӣ натиҷагирӣ ва ҷамъбаст карда шуданд.

Хулосаи диссертатсия тибқи вазифаҳои пешгузоштаи таҳқиқот асосноканд, ки ин ҳама аз қобилияти хуби илмофарии муҳаққиқ дарак медиҳанд. 16 банд пешниҳод ва нӯҳ тавсияҳо оварда шудаанд, ки хеле асоснок ва дорои аҳамияти назариявӣ ва илмиву методӣ мебошанд. Дар умум, муаллиф ҳадафҳои гузашташудаи таҳқиқотро пурра ҳал намудааст.

Хулоса, чи тавре, ки аз автореферати диссертатсия маълум шуд, он дар сатҳи баланди назариявӣ ва аз ҷиҳати илмӣ - методӣ асоснок таҳия шуда, ба талаботи ин навъ корҳои илмӣ ҷавобгӯ мебошад ва диссертант дараҷаи илмии номзади илмро аз рӯйи ихтисоси 5.3.9. Назария ва методикаи ташкили фаъолияти фарҳангӣ-иҷтимоӣ (педагогикаи иҷтимоӣ) сазовор буда метавонад.

Бояд қайд кард, ки автореферати диссертатсия аз тарафи муаллифи рисола босаводона, бо забони илмӣ ва фаҳмо таҳия гардида, дар он масъалаҳо пай дар пай баррасӣ ёфта, натиҷаҳои ба дастмада ифодагари онанд, ки унвонҷӯ доир ба мавзӯи интиҳобгардида аз оғоз то анҷоми таҳқиқот ҷиддӣ кор бурдааст.

Инчунин, ба хоҳири инъикоси хубтари мавзӯ унвонҷӯ дар рисолаи хеш аз расмҳо, диаграмма ва ҷадвалҳои шарҳдиҳанда васеъ истифода намудааст.

Мундариҷа ва мазмуни асосии рисолаи Усмонзода Зариф Ҷумабой дар автореферати диссертатсия бо забонҳои русию тоҷикӣ хеле хуб инъикоси худро ёфтааст.

Дар асоси натиҷаҳои назариявӣ ва амалии таҳқиқот дар доираи мавзӯи диссертатсия аз ҷониби муаллиф 7 номгӯи интишорот ба ҷоп расидааст, ки аз ин теъдод 3 мақола дар маҷаллаҳои илмӣ тақризшаванда ва ё тавсиянамудаи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ва Комиссияи олии аттестатсионии Федератсияи Руссия ба таърифи расидаанд.

Автореферат ва натиҷаҳои илмӣ бо эътимоди кофӣ муҳтавои таҳқиқоти гузаронидаи асосии диссертатсияро инъикос менамоянд.

Ҳамзамон, бояд таъкид намуд, ки дар баробари дастовардҳои муҳими илмиву амалӣ, ки дар боло зикрашон рафт, автореферати кор аз камбудӣ низ холи нест, ки зикри он барои тақмили минбаъдаи он аз манфиат холи нахоҳад буд.

Мутаассифона, дар матни автореферати диссертатсия баъзе ғалатҳои техникӣ имлоӣ роҳ ёфтаанд, ки ислоҳ шуданашон ба манфиати кор аст.

Ҳамзамон, бояд афзуд, ки ин камбуди ба ҳеҷ вачҳ арзиши илмӣ амалии авторефератро коста намегардонанд.

Бояд қайд кард, ки натиҷаҳои илмӣ рисола барои рушди назария ва методикаи фаъолияти иҷтимоӣ-фарҳангӣ саҳмгузор аст.

Дар асоси автореферати пешниҳодгардида чунин хулоса баровардан мумкин аст, ки рисолаи илмӣ Усмонзода Зариф Ҷумабой дар мавзӯи «Ҳамкории коллеҷ ва муассисаҳои фарҳанг-шарти мукамалгардонии ташаккули фарҳанги зебоипарастии донишҷӯён» таҳқиқоти илмӣ-таҳассусии анҷомёфта ҳисобида шуда, аз рӯи ҳаҷм, арзиши назариявӣ ва амалӣ ба талаботҳои Низомномаи КОА-и назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон “Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ”-ки бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30 июни соли 2021 таҳти №267 тасдиқ шудааст, қомилан ва пурра ҷавобгӯ буда, муаллифи он барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои педагогӣ аз рӯи ихтисоси 5. 3.9. – Назария, методика ва ташкили фаъолияти фарҳанг-иҷтимоӣ (педагогикаи иҷтимоӣ) сазовор мебошад.

Директори Муассисаи давлатии

«Хонаи китоби Тоҷикистон»,

доктори фалсафа (PhD), доктор аз рӯи

ихтисоси китобхонашиносӣ,

библиографишиносӣ ва китобшиносӣ

Зафари Шариф

Суроға: 734064, ш. Душанбе, н. Фирдавсӣ,
кӯчаи Н. Қарабоев 17, Муассисаи давлатии

«Хонаи китоби Тоҷикистон»

Тел.: (+992) 0000-86-967, Факс: (+992837) 2334143

E-mail: husenboil2345@mail.ru

« 3 » 09 соли 2026

Имзои Зафари Шариф-ро тасдиқ менамоям:

Коргузори МД «Хонаи китоби Тоҷикистон»

Тағоева Соҷида

Суроға: 734064, ш. Душанбе, н. Фирдавсӣ,
кӯчаи Н. Қарабоев 17, Муассисаи давлатии

«Хонаи китоби Тоҷикистон»

Тел.: (+992) 981060633

E-mail: info@kh.

« 3 » 08 соли 2026